

V SPOMIN UGLEDNI HRVAŠKI (ETNO)MUZIKOLOGINJI GORANI DOLINER (1945–2020)

Kar nekaj časa je minilo, da smo v teh koronskih časih, ki so nam leta 2020 vzeli dobršen del normalnih medsebojnih komunikacij, kaj šele s sosedi in tujino, tudi Slovenci izvedeli, da je 8. marca 2020 v Zagrebu v 75. letu umrla ugledna hrvaška in mednarodno priznana (etno)muzikologinja dr. Gorana Doliner; pokopana je na osrednjem zagrebškem pokopališču Mirogoj.

Gorana Doliner se je 7. avgusta 1945 rodila v še eni od hrvaških enklav, v Sarajevu, kjer je živela in delala dobršen del življenja. Ves čas je bila tako ali drugače povezana tudi s Slovenci, zato je še kako prav, da se ji ob slovesu oddolžimo s člankom. Večino biografskih in bibliograf-

skih podatkov sem povzel po izvirnem nekrologu, ki ga je za najuglednejšo hrvaško oziroma zagrebško glasbeno znanstveno revijo *Arti musices* (51/1, 2020: 217, 218), enakovredno našemu *Muzikološkemu zborniku*, napisala prav tako ugledna hrvaška znanstvenica, strokovna in znanstvena kolegica ter osebna prijateljica dr. Gorane Doliner, dr. Sanja Majer Bobetko.¹ Nekrolog sem dopolnil z nekaj svojimi podatki.

¹ Zahvaljujem se tako avtorici (dr. Sanji Majer Bobetko) kot urednici revije *Arti musices*, dr. Luciji Konfic, za »uradno« dovoljenje, da smem uporabiti in v slovenščino prevesti nekatere dele objavljenega nekrologa.

Dr. sc. Gorana Doliner, od njegove ustanovitve članica Hrvaškega muzikološkega društva in članica Hrvaškega društva skladateljev, je bila muzikologinja po poklicu, poslanstvu in intimnem interesu. V rojstnem Sarajevu je končala splošno glasbeno in osnovno- ter srednješolsko izobraževanje ter leta 1970 diplomirala na Muzikološkem odseku Glasbene akademije Univerze v Sarajevu pod patronatom enega vodilnih bosansko-hercegovskih muzikologov polpretekle dobe, dr. Zije Kučukalića (1929–2020). Leta 1997 je doktorirala na Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu. Muzikološko pot je začela po končani Srednji glasbeni šoli in Akademiji za glasbo v Sarajevu, kjer je bila med letoma 1975 in 1980 asistentka. Bila je sodelavka programske redakcije za resno glasbo na Radiu Sarajevo, občasno pa tudi glasbena kritičarka. Leta 1980 se je preselila v Zagreb in najprej delala kot asistentka v Muzikološkem zavodu Glasbene akademije Univerze v Zagrebu. Od leta 1983 je bila zaposlena v Zavodu za muzikološke raziskave Raziskovalnega centra JAZU (Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti). Ta se je leta 1993 preimenoval v Odsek za zgodovino hrvaške glasbe Zavoda za zgodovino hrvaške književnosti, gledališča in glasbe HAZU (Hrvaška akademija znanosti in umetnosti); tu se je leta 2012 tudi upokojila. Ob svoji redni zaposlitvi je med letoma 1981 in 1985 predavala zgodovino glasbe na Glasbeni akademiji Univerze v Zagrebu. V svoji raziskovalno-znanstveni karieri je po doktoratu od asistentke in znanstvene sodelavke napredovala do višje znanstvene sodelavke. Napisala je več člankov, razprav in referatov o splošni/svetovni in evropski ter jugoslovanski glasbi in etnomuzikologiji.

V široki pahljači muzikoloških interesov – od etnomuzikologije, glasbene historiografije, sociologije in terminologije do glasbene kritike – je bila žarišče njenega znanstvenega in raziskovalnega interesa cerkvena tradicijska glasba, še zlasti glagoljaško petje.² Rezultate svojega dela je predstavila na številnih znanstvenih simpozijih na Hrvaškem in v tujini. Leta 1995 je v Punatu na otoku Krku organizirala mednarodni znanstveni simpozij Music, Violence and Gender / Glasba, teror in vzroki študijske skupine Music and Gender of the International Council for Traditional

Music (ICTM). Sodelovala je pri znanstvenoraziskovalnih projektih, ki jih je financiralo današnje Ministrstvo znanosti in izobraževanja Hrvaške oziroma njegovi predhodniki z različnimi imeni, in sicer pri projektih Fundamentalna raziskovanja za zgodovino hrvaške glasbe (vodja Stanislav Tuksar) in Hrvaška glasbena historiografija do 1945. leta (1996–2014, vodja Sanja Majer Bobetko). Sama je vodila dva projekta: Tradicija glagoljaškega petja (2002–2006) in Tradicija glagoljaškega petja – primerjave (2007–2011). Z različnimi temami o hrvaški glasbeni dediščini je kot predavateljica gostovala na univerzah na Hrvaškem, v Avstraliji, Sloveniji in Bosni in Hercegovini. Obširno in intenzivno je med letoma 1998 in 2000 v Sloveniji, na Hrvaškem in v Franciji raziskovala kot prejemnica štipendije RSS Open Society Sheme.

Muzikološka popotnica Gorane Doliner obsega številne članke, od publicističnih do znanstvenih, in znanstvene knjige, med njimi monografiji *Glagoljaško petje v Kraljevici. Književnozgodovinski pojavi, besedne strukture in glasbene vsebine napevov* (2011) in *Hrvaška glasbena historiografija v 19. stoletju* (v soavtorstvu s Sanjo Majer Bobetko in z Zdravkom Blažekovičem, 2009). Priredila je tudi II. zvezek *Spomenikov glagoljaškega petja v Novem Vinodolskem* urednika Jerka Bezića (1909). Iz napisanega je razvidno, da je glagoljaško petje svojevrstni *cantus firmus*³ njene muzikološke polifonije.⁴ Z večdesetletnim in upornim raziskovanjem in analiziranjem arhivskega gradiva, zasnovanim na interdisciplinarnosti, s katero si je prizadevala utrditi odnose med glasbo in besedo, je v dotdanje raziskovalne metode in preučevanje glagoljaškega petja vnesla *novum*. Leta 2011 je hrvaški javnosti na zgoščenki v tonski podobi odkrila tudi svojevrstni *homage* tradiciji glagoljaškega petja.

Strastna raziskovalka in izvrstna znanstvenica Gorana Doliner je s svojim prispevkom znatno obogatila prostor hrvaške glasbe, muzikologije in celotne kulture. Za njene dosežke ji je matično Hrvaško muzikološko društvo v letih 2010 in 2012 podelilo nagrado »Dragana Plamenca«.

Spomini muzikoloških sopotnikov in prijateljev Gorane Doliner niso izčrpani z njeno muzikološko zapuščino, spominjajo se je tudi kot velike osebe izredne kreativnosti in emotivnega naboja, nesebični, skrbni in vedno pripravljeni pomagati drugim, tako tovariško kot prijateljsko. O tem priča njen humanitarni angažma, ko je v svojem domu (v Zagrebu, op. a.) na tih in nevsiljiv način pomagala številnim beguncem iz v vojni uničenega Sarajeva, in to v trenutkih, ko je tudi sama preživljala družinsko tragedijo. Z drugimi besedami, Gorana Doliner je bila oseba z veliko integriteto. Rezultati njenih del so prav gotovo pomemben del hrvaške muzikološke dediščine.

3 Stalna, fiksna melodija.

4 Mnogoglasje, večglasni stavek.

2 Glagolica je nastala na podlagi najstarejše pisave slovanske abecede iz 9. stoletja. Glagoljaš ali glagolit je bil katoliški duhovnik, ki je opravljal bogoslužje v starocerkveni slovanščini. Iz tega izhajata še glagolizem ali starocerkveno bogoslužje, pri katerem so se uporabljale glagolske knjige. — Glagolica je najstarejša slovanska pisava (ok. 862), ki jo je med prvimi zapisal Ciril (Ciril in Metod). Njeni zgledi niso povsem jasni in nedvoumni, po vsej verjetnosti pa gre za vrsto grške kurzivne pisave, ki jo najdemo v najstarejših staroslovanskih spomenikih. Od 12. stoletja je bila v rabi samo še v Dalmaciji. V Osorju na otoku Cresu je glagoljaški samostan deloval vse do leta 1841. Drugod je bolj enostavna in praktična cirilica glagolico zamenjala že v 10. stol. Razlikujemo dve vrsti glagolice: oblo ali staroslovansko, Cirilovo glagolico in oglato ali hrvaško glagolico. Prav v tej je iz obdobja med 13. in 17. stoletjem ohranjenih največ hrvaških spomenikov.

Od objavljenih bibliografskih enot Gorane Doliner ne morem mimo naslednjih naslovov: Glasbena kritika v Sarajevu (*Lica* 3–4, 1977), Razvojni princip v Beethovnovi klavirski Sonati, op. 2, št. 3 (*Zvuk* 3, 1977), Folklorni elementi v sodobni glasbi skladateljev Bosne in Hercegovine (v J. Magdić in V. Komadina; *Zvuk* 4, 1977), Nekateri aspekti odnosov etnomuzikologije in sociologije (*Narodna umjetnost* 4, 1977), Folklor in novokomponirana glasba (*Zvuk* 1, 1978), »Sv. Cecilija« kot vir za preučevanje cerkvene glasbe (deloma, in svetovne) glasbe v Bosni in Hercegovini (*Sv. Cecilija* 2–3, 1978), Specialni obred »Gospin plač,« prispevek k preučevanju tradicije cerkvenega petja v Bosni in Hercegovini (*Glazbena baština* 1980) idr. Osebno in strokovno sva se poznala od leta 1999, skoraj tri desetletja. Največkrat sva se srečala na mednarodnih znanstvenih simpozijih Pasijske baštine Hrvatske / Pasijske dediščine Hrvaške v Zagrebu in Vrbniku na otoku Krku, Vukovarju in Tivatu (Boka Kotorska), Sarajevu, Vitezu in Buškem Blatu, Pazinu in Mariji Bistrici, Gospiću idr.; povsod tam, kjer je ostal vsaj delček hrvaškega in kršćanskega naroda, njihove vere in kulture pa tudi glasbene umetnosti; marsikdaj povezane tudi s Slovenci. Ne bova pa se srečala na že dvakrat odpovedanem in prestavljenem 13. simpoziju (2020–2021) med Varaždinom (Ludbregom) in gradišćansko Hrvaško (Željezno); ne samo zato, ker ima simpozij »nesrečno« zaporedno številko 13, ampak ker

»naše« Gorane ni več med nami. Redno sva sodelovala v glasbeni sekciji, ki jo je takrat in vse do svoje smrti vodil akademik dr. Jerko Bezić (1929–2010). Po njegovi smrti je prav Dolinerjeva v sekciji prevzela nekakšno neformalno vlogo. Mednarodni znanstveni simpoziji PABAHR so bili v vseh treh desetletjih bienalni. Gorano sem oktobra 2018 osebno povabil v Zagreb na mednarodni znanstveni simpozij ob 150-letnici rojstva slovenskega duhovnika Janka Barlèta (1869–1941), ki je ves svoj pisмени opus zapustil Hrvatom. Takrat, morda kar poslednjič (?), je predstavila znanstveni referat Janko Barlè i Pavlinska pjesmarica: Napevi i uporedbe sa srodnim pjesmaricama / Janko Barlè in Pavlinska pesmarica: Napevi in primerjave s sorodnimi pesmaricami. V organizaciji in pod patronatom Zagrebške nadškofije, Hrvaškega društva cerkvenih glasbenikov, Zagrebškega Stolnega kapitlja, Društva za zgodovino pisje Zagrebške nadškofije »Tkalčić,« osrednjega hrvaškega/zagrebškega časopisa za sakralno glasbo *Sveta Cecilija* in Slovenskega doma v Zagrebu smo bili z našo/»slovensko« in njihovo/»hrvaško« Gorano Doliner tako rekoč zadnjič skupaj.

Naj se dragi Gorani Doliner v njen spomin tudi sam poklonim z besedami našega velikega arhitekta Jožeta Plečnika (1872–1957); prav njegova umetnost – arhitektura – je zamrznjena glasba; seveda v njenem metafizičnem pomenu: »Minljiv si, le tvoja dela so tvoj spomin.«

